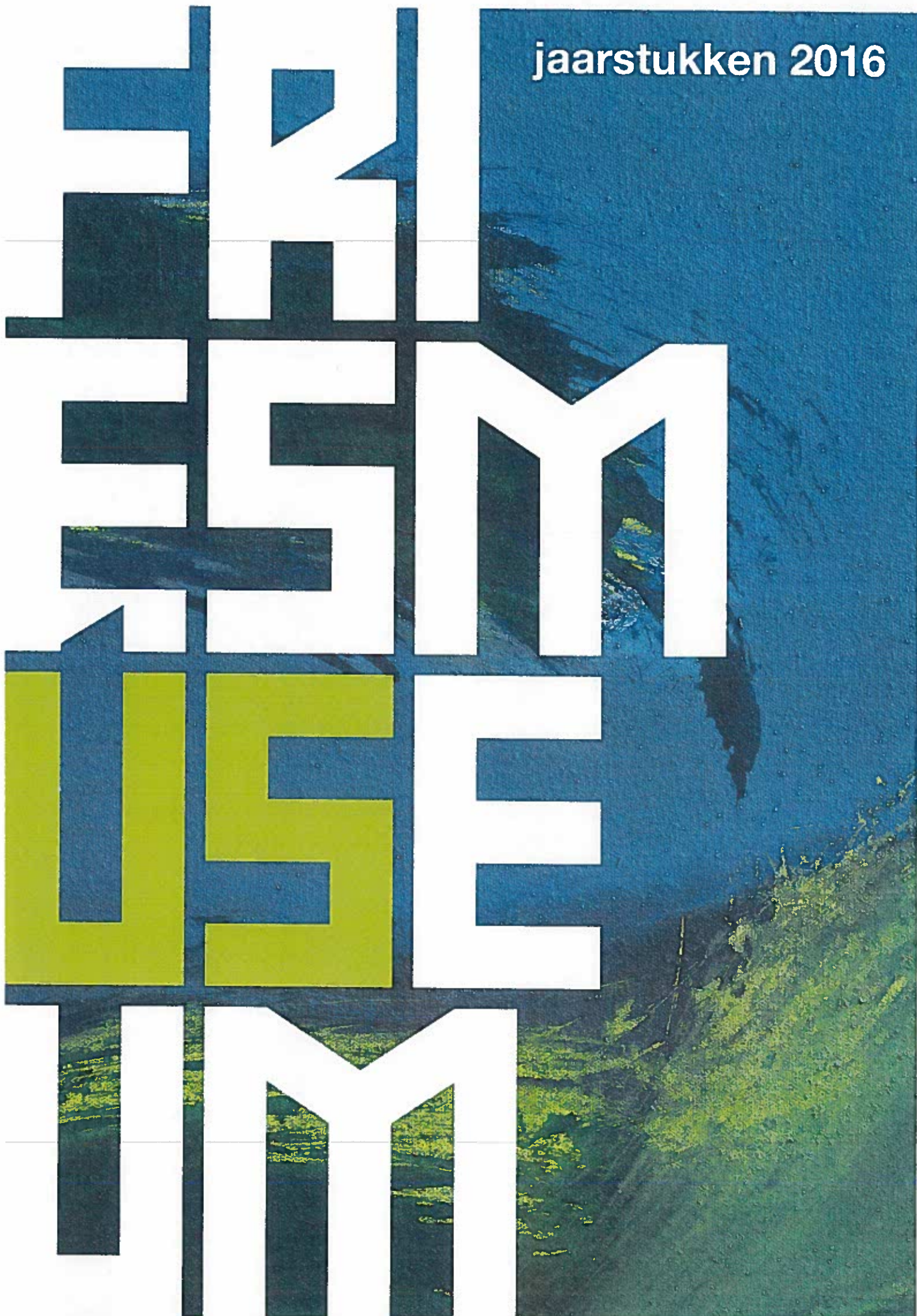

jaarstukken 2016

Jaarstukken 2016

STICHTING HET FRIES MUSEUM

Stichting Het Fries Museum

Bezoekadres Wilhelminaplein 92
8911 BS Leeuwarden

Postadres Postbus 1239
8900 CE Leeuwarden

Telefoon 058 - 255 55 00

Internet www.friesmuseum.nl
E-mail info@friesmuseum.nl

INHOUDSOPGAVE

Bericht van de Raad van Toezicht	4
1 Jaarverslag	
1.1 Algemeen	6
1.2 Verslag van de Directie	8
1.3 Exploitatieresultaat	13
1.4 Begroting 2017	15
2 Jaarrekening	
2.1 Balans per 31 december 2016	17
2.2 Exploitatierkening over 2016	19
2.3 Kasstroomoverzicht over 2016	20
2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	21
2.5 Toelichting op de balans	24
2.6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	31
2.7 Toelichting op de exploitatierkening	32
2.8 Verbonden partijen	41
3 Overige gegevens	
3.1 Resultaatbestemming	43
3.2 Vaststellen jaarrekening	44
3.3 Gebeurtenissen na balansdatum	45
3.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	46
Bijlagen	
1 Overzicht nevenactiviteiten Raad van Toezicht en Directie	47
2 Historisch overzicht 2012-2016	49
3 Aankopen 2016	51

BERICHT VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Jaarrekening

De door de directie opgestelde jaarrekening over het boekjaar 2016 van Stichting Het Fries Museum is conform de statuten door de accountants gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien. De controle is uitgevoerd door Deloitte Accountants B.V. De controleverklaring is opgenomen onder de overige gegevens.

De directie heeft de jaarrekening vastgesteld en deze ter beoordeling en goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd. De jaarrekening gaat vergezeld van het verslag van bevindingen van de accountant.

Toezicht

In het verslagjaar is de Raad van Toezicht viermaal met de directie in vergadering bijeengekomen. Daarnaast is tussentijds overleg gevoerd tussen individuele leden van de Raad van Toezicht en leden van de directie

In deze vergaderingen zijn de jaarstukken 2015 en de begroting 2017 vastgesteld en wordt de uitvoering van het beleid gevolgd.

In 2016 zijn tevens in de raad van toezicht besproken: meerjarenbeleid 2017-2020 en BIS-aanvraag, (juridische) afwikkeling subsidietoekenning, financiële risicoanalyse en beoordeling reserves, frauderisico-analyse, *management letter*, investering zakelijke markt, begroting en dekking herinrichting, zelfevaluatie raad van toezicht met aandacht voor verbeterpunten. Daarnaast staat periodiek ingepland: kwartaalrapportages, terugkoppeling ondernemingsraad en werkdruk, functionering bestuur en raad, nevenfuncties bestuurder(s) en leden raad van toezicht.

Leeuwarden, 20 maart 2017

Raad van Toezicht:

Dhr. drs. K.J. Storm, voorzitter

Mw. H.C. Alberdingk Thijm

Dhr. prof. dr. R. Ekkart

Dhr. R. Mulder

Mw. E. Vos

Dhr. C. Groeneveld

Dhr. J.W.G. Vernooij

Mw. D. Kingma

1 JAARVERSLAG 2016

1.1 ALGEMEEN

Oprichting

Stichting Het Fries Museum is opgericht op 30 december 1969 en is gevestigd aan het Wilhelminaplein 92, 8911 BS te Leeuwarden. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Friesland in het stichtingenregister onder nummer 41001215.

Statutaire doelstelling

Stichting Het Fries Museum heeft ten doel:

- het inrichten en exploiteren van musea, in het bijzonder de musea voorheen in beheer bij de vereniging Het Fries Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde gevestigd te Leeuwarden, waarvan in het bijzonder te noemen het museum "Het Fries Museum" te Leeuwarden, van welk museum deel uitmaakt de afdeling Verzetsmuseum, met betrekking tot de geschiedenis van het verzet in de Tweede Wereldoorlog;
- en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:

- subsidies, bijdragen, retributies en donaties;
- schenkingen, erfstellingen en legaten;
- alle andere verkrijgingen en baten.

Missie

Het Fries Museum inspireert Friezen en niet-Friezen door kunst, cultuur en geschiedenis van en in Friesland te laten leven.

Cultural Governance

De Bestuurlijke organisatie van het Fries Museum werkt volgens een model met een toezichthouder. Deze raad van toezicht is toezichthouder en toetst het algemene beleid en de strategie, volgt de uitvoering daarvan en keurt de door externe accountant gecontroleerde jaarrekeningen goed. Deze laatste wordt gepresenteerd in een meerjarenperspectief. De raad adviseert de directie en ondersteunt waar nodig bij het leggen en onderhouden van externe contacten. Ook keurt zij bijzondere investeringen en leningen goed en benoemt, beoordeelt en ontslaat de directie. De directie is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van beleid, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch.

De Code Cultural Governance wordt volledig toegepast:

- Het Fries Museum is zich bewust van de Code Cultural Governance. Het volgt de ontwikkeling van de Code en past die toe;
- Het besturingsmodel bestuur-toezicht is een bewust keuze, die eenduidig wordt gevolgd. De raad van toezicht is verbonden aan de overkoepelende stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Het Prinsessehof. Alle personeelsleden, inclusief de directeur/bestuurder, hebben een contract met de stichting Het Fries Museum of Keramiekmuseum Het Prinsessehof.
- De verhouding tussen bestuur en organisatie is vastgelegd in een directiereglement;
- De rechtspositie en de bevoegdheden van de raad van toezicht zijn beschreven in de statuten van de stichtingen. Alle toezichtfuncties zijn onbezoldigd;
- De samenstelling van de raad van toezicht gebeurt op basis van een profiel, dat aandacht besteedt aan de deskundigheid, de diversiteit en de onafhankelijkheid van de raad. Er is eveneens een rooster van aftreden;
- In de regel verrichten leden van de raad van toezicht geen uitvoerende taken voor de organisatie. Zo dat wel het geval is, wordt over de invulling van de werkzaamheden en de vergoeding in verhouding tot de functie van toezichthouder vooraf in de raad een besluit genomen;
- Te allen tijde vermijden toezichthouders belangverstrengeling tussen hun andere bezoldigde en onbezoldigde functies en hun functie in de raad van toezicht van de stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof;

- De raad houdt toezicht op het behoorlijke bestuur van de organisatie, met aandacht voor inhoudelijk beleid, financieel beleid, risicobeheer, interne procedures en externe controle door een onafhankelijke accountant.
- Verantwoording wordt aan overheden en fondsen afgelegd via door accountants gecontroleerde en goedgekeurde jaarrekening en jaarverslag. De raad voert ook functioneringsgesprekken met de directie.

Samenstelling directie

Het bestuur van Stichting het Fries Museum wordt gevormd door Stichting Beheer Fries Museum / Keramiekmuseum Het Prinsessehof. Deze stichting kent de volgende samenstelling van de directie: de heer K.J.R. Callens, directeur

De directie is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van beleid: zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch.

Toezicht

In het verslagjaar is viermaal een vergadering van de Raad van Toezicht geweest. Voor de vergaderingen van de Raad van Toezicht is er een voorbereidend overleg tussen de voorzitter van de Raad en de directie. Daarnaast is tussentijds overleg gevoerd tussen de voorzitter van de Raad van Toezicht en de directie en op onderdelen tussen portefeuillehouders van de Raad van Toezicht en de directie.

In de vergaderingen van de Raad van Toezicht zijn de jaarstukken 2015 en de begroting 2017 beoordeeld en goedgekeurd. De Raad volgt de uitvoering van het beleid zoals vastgesteld in het activiteitenplan 2013-2016. Er wordt een kwartaalrapportage verstrekt aan de Raad van de activiteiten en de Raad ontvangt deelbeleidsplannen.

Samenstelling Raad van Toezicht inclusief data van aan- en aftreden:

Raad van Toezicht				
Stichting Beheer Fries Museum/Keramiekmuseum Prinsessehof				
Rooster van aftreden				
Naam	Termijn	Aantreden	Aftreden	Einde termijn
De heer drs. K.J. Storm (vz)	1 ^e	mrt-14	n.b.	mrt-18
Mevrouw E. Vos	1 ^e	mrt-15	n.b.	mrt-19
Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm	3e	okt-07	n.b.	okt-19
De heer R. Mulder	2e	sep-09	n.b.	sep-17
De heer prof. dr. R. Ekkart	1e	dec-13	n.b.	dec-17
De heer C. Groeneveld	1 ^e	mrt-15	n.b.	mrt-19
De heer J.W.G. Vernooij	1 ^e	mrt-16	n.b.	mrt-20
Mevr. D. Kingma	1 ^e	mrt-16	n.b.	mrt-20

Statutair worden de leden voor ten hoogste 4 jaar benoemd en zijn na afloop van een zittingsperiode tweemaal herbenoembaar. De Raad van Toezicht bestaat uit tenminste 5 en ten hoogste 9 leden.

Subsidiëring Provincie Fryslân

De belangrijkste subsidieverstrekker van Stichting Het Fries Museum is de provincie Fryslân. Op grond van een jaarlijks in te dienen productplan en productbegroting kent de provincie een beschikking tot verlening van budgetsubsidie toe. In deze beschikking wordt ook de periode genoemd waarvoor de provincie voornemens is de budgetsubsidie toe te kennen. Op basis van de Algemene Wet Bestuursrecht is het niet meer mogelijk meerjarige subsidieovereenkomsten af te sluiten.

Na afloop van ieder jaar legt het museum aan de hand van een productverslag en een productafrekening een inhoudelijke en financiële verantwoording af van de gerealiseerde producten en resultaten. Daarnaast wordt er om de vier jaar een meerjarenbeleidsplan opgesteld.

Vrijstelling successie- en schenkingsrecht

Op grond van artikel 32, eerste lid, onderdeel 3 en artikel 33, eerste lid, onderdeel 4 van de Successiewet 1956 zijn verkrijgingen door gerangschikte algemeen nut instellingen, waaronder Stichting Het Fries Museum, geheel vrijgesteld van successie- en schenkingsrecht. Met ingang van 1 januari 2008 wordt Stichting Het Fries Museum door de belastingdienst middels een beschikking formeel aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling.

Controleverklaring

De jaarrekening 2016 van Stichting Het Fries Museum is door Deloitte Accountants B.V. gecontroleerd en door hen voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

1.2 VERSLAG VAN DE DIRECTIE

Van januari tot einde september 2016 (week 1-39) haalde het Fries Museum 75.983 bezoekers (2015: 72.336), op koers om zonder grote tentoonstelling opnieuw 100.000 bezoekers op jaarbasis te halen. Met de tentoonstelling *Alma-Tadema – klassieke verleiding* veranderde echter de koers. Van oktober tot december 2016 (week 40-53), op drie maanden tijd, kwamen maar liefst 99.994 bezoekers naar het Fries Museum, wat het totaal voor 2016 op 175.977 brengt, een absoluut record. De prestatieafpraak van 100.000 bezoekers voor 2016 werd zodoende met 76% overtroffen. Wij zijn de provinsje Fryslân dankbaar dat we met een substantiële bijdrage uit het Evenementenfonds het *Alma-Tadema* project als opmaat naar Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018 hebben kunnen uitvoeren. Daarnaast waren ook de Turing Toekenning 2015 en de meerjarige bijdrage van de BankGiro Loterij essentieel voor de realisatie van het project.

Het gehandhaafde resultaat tot en met september was te danken aan de tentoonstelling *Breien!*, die tot 28 augustus werd verlengd, en de tentoonstelling *Claudy Jongstra*, die opende op 26 maart. Door beide verlengingen zorgde het museum dat het twee nieuwe tentoonstellingen niet hoefde te maken en zo werden de inspanningen geconcentreerd op *Alma-Tadema*. Die tentoonstelling scoorde een bezoekerswaardering van 8,6, het hoogste cijfer ooit, en haalde zeer positieve binnen- en buitenlandse pers. De *Volkscrant* plaatste de tentoonstelling zelfs op plaats twee in het jaaroverzicht, na de onvermijdelijke *Bosch* tentoonstelling.

Op het einde van het jaar werd de familietentoonstelling *Rijk van rotzooi* opgebouwd. Het historische Friese verhaal is overgenomen van Museum Boerhaave in Leiden, de boodschap werd geactualiseerd in samenwerking met Circulair Friesland en met de MBO scholen Friesche Poort en Friesland College. De publiekscampagne met de kinderdirectie en Omrin start midden februari 2017, na de drukte van *Alma-Tadema*.

Achter de schermen werd het Kolleksjesintrum Fryslân in gebruik genomen, dat wordt beheerd door het Fries Museum. 150.000 voorwerpen verhuisden naar het nieuwe depot, een verhuisproject van uiteindelijk ca. 700.000 euro, volledig gefinancierd met eigen middelen. In mei nam de organisatie definitief afscheid van de locaties aan de Oude Turfmarkt, waar het museum 135 jaar was gevestigd. Verder leverde het Fries Museum de beloofde prestaties in het kader van het Deltaplan Digitalisering. In samenwerking met alle 34 musea van de Museumfederatie Fryslân werkte het Fries Museum mee aan een gezamenlijk waarderings- en ontzamelplan voor 2017-2020. Naast de succesvolle publiekstaak investeert het museum zo voortdurend in zijn collectietaak en zijn rol als moedermuseum van Friesland en rentmeester van het Friese erfgoed. Het positieve resultaat van 2016 wordt ingezet om de slagkracht van het museum op langere termijn te borgen. Het grootste deel van het resultaat wordt gebruikt om de voltooiing van de verhuizing van de collectie naar het Kolleksjesintrum Fryslân te financieren. Met een goede toegankelijke collectie is het Fries Museum in staat beter voor de collectie te zorgen en ze meer en vlotter te gebruiken, ook in het kader van een ruimhartig bruikleenbeleid. Daarnaast worden extra middelen opgenomen in de bestemmingsreserve voor het onderhoud van het nieuwe Fries Museum, omdat het gebouw door meer bezoekers ook meer en sneller slijt. Het restbedrag wordt samen met een deel van de vrij te besteden algemene reserve opgenomen in een bestemmingsreserve tentoonstellingen. Hiermee kan het Fries Museum ook na 2018 investeren in grote

tentoonstellingen. Deze werkwijze komt overeen met die van bijvoorbeeld Museum De Fundatie in Zwolle en het Groninger Museum.

Collecties

Aanwinsten

Het Fries Museum heeft in 2016 verwervingen gedaan. We lichten daar twee hoogtepunten uit:

- Voor de belangrijke collectie sits (handbeschilderd katoen) kon een belangrijk topstuk worden verworven: een japonse rok (informele huiskleding) in kimonovorm, prachtig gedecoreerd en van bijzonder goede kwaliteit, gemaakt omstreeks 1700. Deze aanwinst heeft een prominente plaats op de tentoonstelling 'Sits, katoen in bloei'.
- Nog een bijzondere verwerving betreft een portret van Eduarda van Juckema uit 1641, toegeschreven aan de Meester van de Schwarzenbergportretten. Een belangrijk portret, zeker ook doordat het aansluit bij andere objecten in de collectie uit deze familie, die nauw verbonden is met de geschiedenis van de rooms-katholieke adel in Friesland.

Kolleksjesintrum en verhuizing collecties

De samenwerking in het KSF is goed op gang gekomen. Steeds meer onderdelen van normaal museaal beheer treden er in werking. De bezetting en toegankelijkheid is een punt van aandacht.

In 2016 is de volledige collectie van het oude museum aan de Turfmarkt verhuisd. Het overgrote deel van de collectie is naar het nieuwe depot aan de Freark Damwei. Deze collectie is in de loop van 2016 ontsmet in zuurstofvrije tenten.

Een ander deel van de collectie is vanuit verschillende depotruimtes samengebracht in één enkel buitendepot. Van dit deel van de collectie wordt verondersteld dat het in aanmerking kan komen voor toekomstige ontzaming. Het betreft hier ongeveer 7500 zelfstandige records.

Ontzamelproject

In 2016 is met het bedrijf Qkunst een pilot-project uitgevoerd voor het ontzamen van een deel van de collectie. Het meetbare resultaat was niet groot, maar het heeft ons wel een duidelijke les geleerd voor het vervolg: het collectiearchief is momenteel onvoldoende toegankelijk voor herkomstonderzoek van de collectie. Kennis over de herkomst en de eigendomssituatie is noodzakelijk om objecten te mogen ontzamen (handelingsmandaat, volgens de landelijke Leidraad Afstoting Museale Objecten). De schaarste aan deze gegevens heeft de pilot met Qkunst sterk beperkt. Verdere digitalisering van het collectiearchief krijgt daarom de hoogste prioriteit. Er is daarvoor een plan opgesteld. Zolang de financiering daarvan nog niet rond is, neemt de afdeling Beheer, Behoud & Kennismanagement de digitalisering zelf ter hand, ondersteund door vrijwilligers. Naar verwachting zullen eind maart 2017 alle inventarisboeken zijn gedigitaliseerd. De inventariskaarten en het bestuursarchief bevatten ook veel belangrijke informatie, dus worden ook gedigitaliseerd. Alle gedigitaliseerde bronnen worden aan de database gekoppeld.

Deltaplan Digitalisering

In het kader van het provinciale Deltaplan Digitalisering wordt grote vooruitgang geboekt met de digitalisering van prenten, tekeningen en schilderijen. In 2016 zijn 24000 objecten voor digitalisering aan GMS aangeboden. Inmiddels zijn alle objecten weer in het depot beschikbaar. Na metadatering en scannen zullen er 44000 afbeelding van deze collectie beschikbaar komen (medio 2017).

Collectieverzekering

Om de collectieverzekering van het museum verantwoord en financieel haalbaar te houden, zijn in 2014 met een aantal collectie-eigenaren, onder wie de provincie Fryslân, de gemeente Leeuwarden en de Ottema-Kingma Stichting gesprekken begonnen om in gezamenlijkheid te komen tot een nieuw verzekeringsmodel. Het museum laat zich voor dat nieuwe model adviseren door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De gesprekken met de collectie-eigenaren zijn in 2016 voortgezet. We hopen ze in 2017 af te ronden.

Werkzaamheden 2016

De medewerkers van de afdeling hebben voornamelijk volgens plan hun medewerking verleend aan de registratie van nieuwe aanwinsten en aan de op- en afbouw van tijdelijke tentoonstellingen.

Naast het verhuizings- en ontzamelingsproject hebben de medewerkers verder ook gewerkt aan het terugdringen van de achterstanden.

Publiek en presentaties

Het Fries Museum in Leeuwarden heeft een recordjaar achter de rug. Het museum heeft in 2016 175.977 bezoekers ontvangen. Op de oude locatie trok het museum tot 2013 gemiddeld 50.000 bezoekers per jaar en het vorige record, uit 2014, bedroeg 110.817 bezoekers. Veruit de grootste publiekstrekker was de tentoonstelling *Alma-Tadema, klassieke verleiding*. Met in 2016 al bijna 100.000 bezoekers, overweldigende (internationale) pers aandacht en hoge bezoekerswaardering, een gemiddeld rapportcijfer van 8,6, is het met recht de grootste tentoonstelling uit de geschiedenis van het Fries Museum. Het museum genereerde in 2016 publiciteit in binnenlandse printmedia met een mediawaarde van € 3.867.591 en was voor het eerst met een tentoonstelling overvloedig aanwezig in de buitenlandse media, op televisie en radio en in de social media.

Tentoonstellingen

Claudy Jongstra - Ancient light	vanaf 26.03.2016 t/m 08.01.2017
De Koe: Cas Oorthuys & Hans van der Meer	vanaf 26.03.2016 t/m 05.06.2016
Tjibbe Hooghiemstra	vanaf 02.07.2016 t/m 30.10.2016
Aanwinsten: Trijnie van der Wal	vanaf 02.07.2016 t/m 30.10.2016
De Terp	vanaf 02.07.2016 t/m 31.12.2019
Hindeloopen (vernieuwd)	vanaf 02.07.2016 t/m 31.12.2019
Alma-Tadema, klassieke verleiding	vanaf 01.10.2016 t/m 07.02.2017
De aanwinst: Vereniging Rembrandt	vanaf 01.10.2016 t/m 16.10.2016
De aanwinst: Het Waddenlogo	vanaf 16.10.2016 t/m 05.02.2017
Rijk van Rotzooi	vanaf 26.11.2016 t/m 04.03.2018
Aanwinsten: Vergezichten	vanaf 26.11.2016 t/m 19.02.2017
Vier tentoonstellingen in Medisch Centrum Leeuwarden	

Op 1 oktober 2016 opende *Alma-Tadema, klassieke verleiding*, over de impact een van de meest succesvolle schilders van de 19de eeuw. Van de bijna 100.000 bezoekers aan de tentoonstelling dit jaar kwamen bijna 80.000 mensen van buiten de provincie. In de binnen- en buitenlandse media was er volop aandacht voor de tentoonstelling. Het NOS 8-uur journaal besteedde tweemaal aandacht aan de expositie, de Volkskrant noemde hem 'magnifiek', de Britse krant The Guardian vond hem 'epic', terwijl het Italiaanse La Stampa 'magistrale' gebruikte. Het veelgelezen Amerikaanse The Huffington Post noemde Alma-Tadema, klassieke verleiding 'dazzling'.

Het Fries Museum opende dit jaar nog tien andere grotere en kleinere tentoonstellingen. De tentoonstelling *Claudy Jongstra - Ancient Light* werd met een 8,2 zeer gewaardeerd door het publiek. De in 2015 geopende tentoonstelling *Breien!* liep nog door tot en met 28 augustus 2016, en omvatte ook een bijzonder intergenerationeel project waarbij 60 Vrouwen van Nu 140 mbo-studenten onderwezen, die op hun beurt zo'n 2500 leerlingen van bijna 100 basisscholen leerden breien. In juli opende een tentoonstelling met hedendaags werk van de Friese kunstenaar Tjibbe Hooghiemstra en in samenwerking met het Nederlands Fotomuseum presenteerde het Fries Museum de tentoonstelling *De Koe: Cas Oorthuys & Hans van der Meer*. Met *Rijk van Rotzooi*, een samenwerking met Museum Boerhaave en Circulair Friesland, zet het museum een echte familietentoonstelling neer. Met vier presentaties in het Medisch Centrum Leeuwarden bereikte het Fries Museum honderdduizenden potentiële museumbezoekers uit de regio.

Economische betekenis

Uit onderzoek blijkt dat 78% van de museumbezoekers afkomstig was van buiten de provincie. Van hen kwam 81% speciaal voor het museum naar Friesland. Gemiddeld spendeerden zij €61,- in de stad en de provincie. Dit betekent dat het Fries Museum in 2016 veel extra bezoekers naar Friesland trok en zo zorgde voor een flinke kapitaalinjectie in de lokale en regionale economie. Diverse Leeuwarder ondernemers, van horeca en bed & breakfasts tot kaas- en zelfs kledingwinkels, geven aan meer omzet te draaien vanwege de tentoonstelling *Alma-Tadema, klassieke verleiding*.

Jong bezoek

Bijna dagelijks konden jonge bezoekers in 2016 aan de slag in de tentoonstelling *Breien!* of *Alma-Tadema, klassieke verleiding*. Het uitgebreide educatieaanbod zorgde voor meer dan 11.000 schoolbezoeken. Meer

dan 70% hiervan waren kinderen uit het primair onderwijs, ook gymnasia vanuit heel Nederland bezochten het museum vanwege Alma-Tadema. In samenwerking met de docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving (dBKV) en de Leeuwarder Courant realiseerde het Fries Museum in het voorjaar voor de tweede keer een tentoonstelling van examenwerk beeldende vorming. Bij de tentoonstelling over Alma-Tadema verscheen een kinderboek in het Fries en het Nederlands. Bovendien bezochten meer dan 7.500 kinderen en jongeren het museum zelfstandig, zij kwamen vooral voor de activiteiten die het museum in de schoolvakanties organiseert.

Activiteiten

Het Fries Museum organiseerde dit jaar 340 activiteiten voor jong en oud, die de drempel tot het museum verlaagden of verdieping boden. In totaal namen bijna 8.800 bezoekers deel aan het activiteitenaanbod, zoals de 600 aanwezigen bij een van de zeer gewaardeerde lezingen over Alma-Tadema. Samen met partner Slieker Film, het Leeuwarder filmhuis, organiseerde het museum een compleet filmprogramma bij de tentoonstelling *Alma - Tadema, klassieke verleiding*. Tijdens *Breien!* waren er vier dagen per week vrijwillige breiers in de tentoonstelling. Meer dan 200 brewilligers, afkomstig uit alle delen van het land en zelfs uit België, gaven demonstraties en voorzagen mensen van advies over hun breiwerk.

Online

In oktober 2016 lanceerde het Fries Museum zijn nieuwe website. Gedurende het gehele jaar brachten 500.000 mensen een bezoek aan de website, een stijging van 67% ten opzichte van 2015. Ook het Fries Verzetsmuseum kreeg een nieuwe site. Op social media groeide het bereik van het museum. Op Twitter steeg het aantal volgers van 8.860 naar 10.195 en op Facebook heeft het museum al ruim 20.000 likes, waarmee het museum in Noord-Nederland een topositie inneemt.

Vorbereidingen

Het Fries Museum maakt zich op voor weer een bijzonder jaar. Het museum stuurt Alma-Tadema, klassieke verleiding op reis, eerst naar Belvedere in Wenen en daarna naar Leighton House Museum in Londen. In het voorjaar presenteert het museum de hedendaagse kunsttentoonstelling *Beladen Landschap en Sits: katoen in bloei* over de bijzondere collectie eeuwenoud textiel uit India. Op 15 oktober 2017 opent in het Fries Museum de internationale blockbuster over de mysterieuze Mata Hari. Deze tentoonstelling zal zich richten op het levensverhaal van het meisje achter de mythe. Bovendien is het museum druk met de voorbereidingen voor de grote tentoonstelling over M.C. Escher in het kader van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018.

Financieel

Het eigen vermogen, de waarde van bezittingen verminderd met de waarde van alle schulden, is de buffer van een organisatie om financiële risico's af te dekken. Voor Stichting het Fries Museum zijn de risico's die de organisatie loopt in beeld gebracht om zodoende de hoogte van het noodzakelijke eigen vermogen te kunnen bepalen. Daarbij is rekening gehouden met de kans, impact en effect in jaren van ieder risico. Belangrijke risico's zijn de subsidie-inkomsten, risico's met betrekking tot het gebouw en risico's met betrekking tot de kwaliteit van het museale product, ziekte en zwangerschap en de aantrekkingskracht op het publiek.

In 2015 is een risicoanalyse van het (weerstandsv)ermogen opgesteld. In 2016 is de risicoanalyse bijgesteld en besproken met de directie en de raad van toezicht. In verhouding tot de risico's die de organisatie loopt, ligt het eigen vermogen van het Fries Museum op het gewenste niveau. Het niveau van het eigen vermogen is bepalend in hoeverre risico's op korte termijn kunnen worden opgevangen. Tegenvallende inkomsten kunnen op korte termijn opgevangen worden met de algemene reserves, daarnaast zullen er maatregelen genomen worden op langere termijn de inkomsten weer op het gewenste niveau te brengen.

De belangrijkste risico's, opgenomen in de risicoanalyse, zijn:

- Tegenvallende publieksinkomsten, inkomsten uit winkel en inkomsten uit horeca.
  - Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 667.000 aan jaarlijkse inkomsten op deze onderdelen. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 259.500 is.

- Risico op langdurige ziekte, zwangerschap en mantelzorg.
  - Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 1.500.000 aan jaarlijkse vaste personeelskosten. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 187.500 is.
- Tegenvallende inkomsten voor tentoonstellingen.
  - Uitgangspunt is een gemiddeld bedrag aan fondsenwerving van € 500.000 per jaar. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 300.000 is.
- Tegenvallende gebouw-gerelateerde kosten
  - Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 800.000 aan gebouw-gerelateerde kosten per jaar. Ingeschat is (o.b.v. kans/impact/effect in jaren) dat voor de organisatie het risico € 360.000 is.
- Reserve voor groot onderhoud
  - Uitgangspunt is een basisreserve voor groot-onderhoud van € 300.000. Hiermee kunnen de risico's verbonden aan de onderhoudskosten gedeeltelijk worden opgevangen.
- Risico subsidieinkomsten
  - Uitgangspunt is een risicobedrag van 10% van de subsidie met een kans van 20% dat het risico zich voordoet. Het risicobedrag is gesteld op € 115.560.

In 2016 is een start gemaakt met de ontwikkeling van een integrale risicoanalyse. In 2017 zal deze worden voltooid.

De Directie en de Raad van Toezicht zijn in 2016 in gezamenlijkheid tot de conclusie dat een eigen vermogen van ongeveer € 1,5 miljoen nodig is om de risico's zelfstandig te kunnen dragen. Het Fries Museum beschikt over dit vermogen.

Leeuwarden, 20 maart 2017
Drs. K.J.R. Callens, directeur

1.3 EXPLOITATIERESULTAAT

Resultaat

Het exploitatieresultaat over het boekjaar 2016 bedraagt + € 804.885 tegenover een exploitatieresultaat van + € 10.333 in 2015. De goedgekeurde begroting voor het jaar 2016 sluit op een begroot exploitatieresultaat van € 0. De afwijking ten opzichte van de begroting bedraagt € 804.885 positief.

Analyse van het resultaat

De begroting van het Fries Museum is een basisbegroting. De personeelskosten worden berekend op basis van een vastgestelde formatie, er is een vast tentoonstellingsbudget en de huisvestingskosten zijn voornamelijk vaste kosten. De kosten op basis van de begroting die betrekking hebben op de huisvesting, tentoonstellingen en personeel zijn 87% van de kosten. De opbrengsten die gerelateerd zijn aan de entree worden berekend op basis van 80.000 tot 100.000 bezoekers per jaar. Dit is de norm.

De Alma Tadema tentoonstelling heeft in 2016 gezorgd voor extra inkomsten uit entree, winkelverkop en horeca. In 2016 zijn er ruim 175.000 bezoekers geweest, ruim boven de norm:

BATEN

Directe opbrengsten

Entree

De entreeinkomsten zijn € 1.170.601 hoger dan begroot.

Winkelverkop

De winkelverkop liggen met € 530.563, € 505.563 boven de begroting. Tegenover deze extra inkomsten staan extra kosten van € 330.512 die voornamelijk betrekking hebben op de inkoop.

Horeca

De horecaopbrengst is € 75.520, € 28.520 hoger dan begroot.

Daarnaast zijn er extra inkomsten gegenereerd uit rondleidingen, cursussen, lezingen.

Indirecte opbrengsten

Onder indirecte opbrengsten valt o.a. de doorbelasting verrichte diensten Princessehof. Werknemers op de loonlijst van het Fries Museum verrichten ook werkzaamheden voor het Princessehof. Dit geldt andersom ook. In de jaarrekening wordt dit inzichtelijk gemaakt onder doorbelasting verrichte diensten Princessehof. De doorbelasting is in 2016 € 535.603 en staat dus direct in relatie tot de salariskosten.

Overige bijdragen

In de basisbegroting worden geen bijdragen van fondsen, stichtingen en andere partijen voor tentoonstellingen, aankopen en restauraties opgenomen. Deze bijdragen worden gebruikt voor het realiseren van tentoonstellingen, aankopen of restauraties. Tegenover deze bijdragen staan kosten. In de toelichting op de exploitatierekening worden deze bijdragen aangegeven.

LASTEN

De tentoonstelling Alma Tadema heeft niet alleen geleid tot extra inkomsten maar ook tot extra kosten.

Salarissen en sociale lasten

De totale kosten voor salarissen en sociale lasten liggen € 734.925 hoger dan begroot. De doorbelasting verrichte diensten Princessehof zoals gepresenteerd onder de indirecte opbrengsten moet hierop in mindering worden gebracht (€ 535.603). Er resteert vervolgens een bedrag van € 199.322. Dit heeft voornamelijk te maken met extra inzet van personeel voor de tentoonstelling Alma Tadema.

Collectiefunctie

De collectiekosten liggen hoger dan begroot voornamelijk vanwege extra kosten die gemaakt zijn voor de opzamelings van de collectie (€ 22.899).

De extra kosten voor restauratie (€ 22.516) worden gedekt uit de bijdragen die ontvangen zijn voor restauraties van de Wassenbergh Clarijs Fontein Stichting (zie toelichting resultatenrekening onder aankopen en restauraties).

Publieksfunctie

De extra kosten voor de publieksfunctie hebben een directe relatie met de bijdragen van fondsen, stichtingen en overige partijen voor tentoonstellingen en projecten. De Alma Tadema tentoonstelling heeft geleid tot extra kosten voor activiteiten en publieksbegeleiding maar hier staan extra opbrengsten tegenover verantwoord onder de directe opbrengsten. In de toelichting op de resultatenrekening is een specificatie gegeven van de kosten per tentoonstelling en project en tevens van de ontvangen bijdragen per tentoonstelling en project.

Huisvestingskosten

De Alma Tadema tentoonstelling heeft geleid tot extra kosten voor schoonmaak, beveiliging, energie en onderhoud. Deze kosten worden gedekt uit de extra opbrengsten uit entree.

De extra huurkosten zijn ontstaan door de huur van extra depotruimte. Het grootste deel van de collectie is ondergebracht in het nieuwe Kolleksjesintrum, een deel is nog opgeslagen in andere depots. Het doel is uiteindelijk de gehele collectie onder te brengen in het Kolleksjesintrum.

Kantoorkosten

De kantoorkosten liggen in totaal € 50.943 hoger dan begroot. Onderdeel van de kantoorkosten zijn de kosten voor automatisering. Deze zijn € 39.238 hoger dan begroot. De belangrijkste oorzaak is de overgang naar AFAS-online (administratie software) waardoor er per maand abonnementskosten betaald worden die onder automatisering vallen. In het verleden is de aanschaf van AFAS aangemerkt als een investering die onder de afschrijvingskosten verantwoord werd.

Diverse personeelskosten

De diverse personeelskosten zijn € 112.935 hoger dan begroot. De extra kosten zijn gemaakt voor ontvangsten/representatie/vrienden/catering in verband met de tentoonstelling Alma Tadema. Hier staan inkomsten tegenover verantwoord onder de directe opbrengsten.

Inkopen

Bij de directe opbrengsten is aangegeven dat tegenover de winkerverkopen winkelin kopen staan van € 330.512. Daarnaast worden museumjaarkaarten ingekocht (€ 122.448). Tegenover deze kosten staan opbrengsten van de verkoop van museumjaarkaarten.

1.4 BEGROTING 2017

	Begroting 2017
	€
BATEN	
Opbrengsten:	
- Directe opbrengsten	705.085
- Indirecte opbrengsten	30.000
Bijdragen:	
- Subsidies Provincie Fryslân	2.888.700
- Overige subsidies en bijdragen	250.000
<i>Som der baten</i>	<u>3.873.785</u>
LASTEN	
Personeel--salarissen	1.623.942
Personeel—inhuur	310.000
Personeel—overige kosten	77.000
Bestuurskosten	53.000
Publiciteitskosten	153.500
Collectiekosten	70.000
Huisvestingskosten	444.000
Kantoorkosten	70.000
Accountancy-advisering	41.500
Organisatiekosten	197.567
Automatisering	71.000
Investeringen—afschrijvingen	150.200
Programmering	535.976
Aankopen	113.100
<i>Som der lasten</i>	<u>3.910.785</u>
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	37.700
Rentelasten en soortgelijke kosten	700
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	<u>0</u>
Exploitatieresultaat	<u><u>0</u></u>

Toelichting op begroting 2017

Voor 2017 is er sprake van een sluitende begroting.

2 JAARREKENING

2.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2016 – na resultaatbestemming

	31.12.2016		31.12.2015	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en installaties	9.655		11.595	
Inventaris en inrichting	412.404		463.216	
Museale inventaris en inrichting	16.336		24.504	
Niet aan het productieproces dienstbare MVA	1.359.456		1.395.999	
		1.797.851		1.895.314
Financiële vaste activa				
Verbonden partijen	27.000		152.884	
		27.000		152.884
Voorraden				
Overige voorraden	61.803		39.276	
		61.803		39.276
Vorderingen				
Debiteuren	249.965		174.629	
Verbonden partijen	134.761		10.238	
Overlopende activa	628.993		567.469	
		1.013.719		752.336
Liquide middelen				
Banken	3.252.281		2.443.938	
Kasmiddelen	47.250		21.874	
		3.299.531		2.465.812
		<u>6.199.904</u>		<u>5.305.622</u>

	31.12.2016		31.12.2015	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	1.592.080		1.699.195	
Provinciale reserve	6.613		6.613	
Bestemmingsreserves	1.333.538		421.538	
		2.932.231		2.127.346
Voorzieningen				
Voorziening jubilea		22.710		21.808
Langlopende schulden				
Overige schulden		1.486.563		1.533.792
Kortlopende schulden				
Crediteuren	381.010		352.920	
Verbonden partijen	21.866		148.275	
Belastingen en premies SV	129		18.182	
Overlopende passiva	1.309.167		983.544	
Vooruit ontvangen subsidiebijdragen	0		76.044	
Aflossingsverplichtingen	46.228		43.711	
		1.758.400		1.622.676
		<u>6.199.904</u>		<u>5.305.622</u>

2.2 EXPLOITATIEREKENING OVER 2016

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
BATEN			
Opbrengsten:			
- Directe opbrengsten	2.459.332	683.829	1.098.275
- Indirecte opbrengsten	565.603	35.000	589.026
Bijdragen:			
- Subsidies Provincie Fryslân	2.888.538	2.853.433	2.853.433
- Overige bijdragen	1.510.736	200.000	2.172.903
<i>Som der baten</i>	<u>7.424.209</u>	<u>3.772.262</u>	<u>6.713.637</u>
LASTEN			
Salarissen, sociale lasten	2.325.250	1.570.325	2.149.250
Afschrijvingen op vaste activa	128.020	153.200	166.976
Aankopen	72.542	63.100	1.750.557
Overige lasten:			
- Collectiefunctie	133.490	99.307	140.976
- Publieksfunctie	1.889.366	707.500	1.016.639
- Huisvestingskosten (incl huurlasten)	1.114.983	906.000	992.195
- Kantoorkosten	244.693	193.750	208.047
- Diverse personeelskosten/overige kosten	258.015	146.080	318.838
- Inkopen	452.960	0	0
<i>Som der lasten</i>	<u>6.619.319</u>	<u>3.839.262</u>	<u>6.743.478</u>
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	102.359	67.700	110.965
Rentelasten en soortgelijke kosten	102.364	700	70.791
Saldo uit rentebaten en rentelasten	<u>-5</u>	<u>67.000</u>	<u>40.174</u>
Bijzondere baten	0	0	0
Bijzondere lasten	0	0	0
Saldo uit bijzondere baten en lasten	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Exploitatieresultaat	<u>804.885</u>	<u>0</u>	<u>10.333</u>
Resultaat (voor resultaatbestemming)	<u>804.885</u>	<u>0</u>	<u>10.333</u>
Resultaatbestemming			
Toegevoegd aan bestemmingsreserve onderhoud	100.000		12.855
Toegevoegd aan bestemmingsreserve collectie	462.000		0
Toegevoegd aan bestemmingsreserve tentoonstellingen	350.000		0
Onttrokken aan de algemene reserve	-107.115		-2.522
	<u>804.885</u>		<u>10.333</u>

2.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2016

	2016	2015
	€	€
I Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	804.885	10.333
Afschrijvingen op vaste activa	128.020	131.887
Afschrijving niet aan het productieproces dienstbare MVA	36.543	35.088
Boekresultaat desinvestering vaste activa	0	35.087
Mutatie bestemmingsreserve	0	287.145
Mutatie voorzieningen	902	-297.156
<i>Bruto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u>970.350</u>	<u>202.384</u>
Mutatie in voorraden	-22.527	15.323
Mutatie vorderingen	-123.888	256.289
Mutatie kortlopende schulden	188.640	495.864
<i>Netto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u><u>1.012.575</u></u>	<u><u>969.860</u></u>
II Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in vaste activa	-67.101	-99.437
Desinvesteringen in vaste activa	0	0
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<u><u>-67.101</u></u>	<u><u>-99.437</u></u>
III Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie subsidiebijdragen	-76.044	-325.456
Mutatie langlopende schulden	-44.711	-43.255
Mutatie financiële vaste activa	9.000	-152.884
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	<u><u>-111.755</u></u>	<u><u>-521.595</u></u>
Mutatie liquide middelen (I + II + III)	<u><u>833.719</u></u>	<u><u>348.828</u></u>
Liquide middelen einde boekjaar	3.299.531	2.465.812
Liquide middelen begin boekjaar	2.465.812	2.116.984
Mutatie liquide middelen	<u><u>833.719</u></u>	<u><u>348.828</u></u>

2.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De jaarrekening van Stichting Het Fries Museum is opgesteld conform de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven. De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft per 1-1-2010 een richtlijn opgesteld met specifieke bepalingen voor kleine organisaties zonder winststreven die tot die datum waren aangewezen op Richtlijn 640. De Richtlijn is opgenomen in onderdeel C van de bundel Richtlijnen voor de jaarverslaggeving van kleine rechtspersonen. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten.

Vergelijkende cijfers

In verband met een herrubricering van kostencategorieën zijn ten behoeve van het inzicht tevens de vergelijkende cijfers hier op aangepast. De aanpassing van de vergelijkende cijfers heeft geen impact op het resultaat van voorgaand en huidig boekjaar. Het betreft de volgende kostencategorieën:

- *entree
- *onderwijs/activiteiten/rondleidingen
- *evenementen/bewaking/facilitaire inzet/catering/zaalhuur
- *verzekeringen
- *museumjaarkaarten
- *ontvangst/representatie/vrienden/catering

Museale collectie

De museale collectie is niet gewaardeerd.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen met uitzondering van gebouwen, terreinen, installaties en vaste inrichting.

Het nieuw Fries Museum is in 2012 opgeleverd. De investeringskosten voor het gebouw, de installaties, de grond en de vaste inrichting zijn niet opgenomen onder de vaste activa in de balans. Het gaat om de volgende investeringen:

	x € 1.000.000
*Grond	4,1
*Bouwkosten Bouwkundig	17,8
*Bouwkosten installatietechnisch	5,2
*Aankoop horecaruimte	0,2
*Vaste inrichting	1,8
*Honoraria bouwadvies en -management	<u>5,3</u>
	34,4

Met ingang van 2012 wordt afgeschreven op basis van de volgende grondslagen:

- * Op gebouwen, terreinen, installaties en vaste inrichting wordt niet afgeschreven omdat deze niet geactiveerd worden. Uitzondering hierop is de investering i.v.m. de inhuizing van het Centrum voor Film in Friesland in het Nieuw Fries Museum. Hiervoor is een lening aangegaan bij de BNG. De rente en aflossing wordt gefinancierd uit het bedrag van € 101.000 dat jaarlijks door het Filmhuis voor het gebruik van het gebouw aan Stichting Het Fries Museum zal worden betaald, en waarvoor de Gemeente Leeuwarden garant staat.
- * Duurzame goederen die aangeschaft worden naar aanleiding van een investeringsbesluit, dat in totaal minimaal € 2.500 bedraagt, worden geactiveerd. Duurzame goederen die worden aangeschaft naar aanleiding van een investeringsbesluit die in totaal het bedrag van € 2.500 niet overschrijdt, worden niet geactiveerd maar ten laste gebracht van de exploitatie in het jaar van aanschaf.
- * Duurzame goederen die worden aangeschaft ten behoeve van een presentatie of project worden niet geactiveerd maar ten laste gebracht van het presentatie- of projectbudget.
- * Duurzame goederen worden in het jaar van aanschaf over het gehele jaar afgeschreven
- * De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Automatisering	5 jaar/20%
Inventaris kort	5 jaar/20%
Inventaris lang	10 jaar/10%
Presentatiemiddelen	10 jaar/10%
Museale collectie	variabel

Voor de investeringen in het nieuw Fries Museum worden (overheids)subsidies ontvangen alsmede bijdragen van particulieren en bedrijven. Op grond van RJ274.112 kunnen deze bijdragen in mindering gebracht worden op het te activeren bedrag. In 2012 en 2013 zijn de ontvangen middelen in mindering gebracht op de bouwkosten. Inventaris is wel geactiveerd.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Voorraden

Onderhanden activiteiten

Het betreft hier de voorbereidingskosten die gemaakt zijn in het huidige boekjaar voor tentoonstellingen die plaatsvinden in het nieuwe boekjaar en van de geprognoseerde kosten van tentoonstellingen die doorlopen in het nieuwe boekjaar. Bepalend voor het moment van het nemen van verlies is het jaar waarin de tentoonstelling is begroot. Onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen integrale kostprijs.

Overige voorraden

De overige voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs, indien noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Vorderingen hebben een looptijd van minder dan 1 jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Voorzieningen

De voorziening jubilea wordt gewaardeerd tegen contante waarde.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De langlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld

Het aflossingsbedrag voor het komende jaar is verantwoord onder de kortlopende schulden.

Kortlopende schulden.

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden

toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum gerealiseerd zijn. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor balansdatum, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Financiële instrumenten

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende primaire financiële instrumenten. Dit betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. Derivaten worden niet gebruikt. Er is geen sprake van secundaire financiële instrumenten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de exploitatierekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de exploitatierekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

2.5

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

Materiële vaste activa

	Aanschafwaarde 31.12.2015	boekwaarde 31.12.2015	investering 2016	desinveste- ring 2016
	€	€	€	€
Gebouwen in installaties	15.474	11.595	0	0
Inventaris en inrichting	907.889	463.216	67.101	0
Museale inventaris en inrichting	171.529	24.504	0	0
Niet aan het productieproces dienstbare MVA	1.558.000	1.395.999	0	0
	<u>2.652.892</u>	<u>1.895.314</u>	<u>67.101</u>	<u>0</u>

	afschrijving 2016	boekwaarde 31.12.2016
	€	€
Gebouwen en installaties	1.940	9.655
Inventaris en inrichting	117.913	412.404
Museale inventaris en inrichting	8.168	16.336
Niet aan het productieproces dienstbare MVA	36.543	1.359.456
	<u>164.564</u>	<u>1.797.851</u>

Investeringsbegroting 2016

	investering 2016
	€
Inventaris Fries Museum	67.101
	<u>67.101</u>

Niet aan het productieproces dienstbare MVA

Dit bedrag is gerelateerd aan de investeringen die gedaan zijn in verband met de inhuizing van het Centrum voor Film in Friesland in het nieuwe Fries Museum. Hiervoor is een lening aangegaan waarover rente en aflossing betaald moet worden. Dit bedrag wordt jaarlijks, gedurende 30 jaar (looptijd van de lening), teruggevorderd van het Centrum voor Film in Friesland.

Financiële vaste activa

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
Lening u/g Stichting Kanselarij	0	116.884
Lening u/g Filmhuis	27.000	36.000
	<u>27.000</u>	<u>152.884</u>

Lening u/g Filmhuis

Op 1 januari 2015 is tussen Het Fries Museum als schuldeiser en Film in Friesland als schuldenaar een geldleningsovereenkomst gesloten voor een bedrag van € 45.000. De looptijd is 5 jaar, de eerste aflossing heeft plaatsgevonden in 2015. In 2017 zal de aflossing € 9.000 bedragen. De rentevergoeding bedraagt 2,5% per jaar.

Voorraden

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
<i>Overige voorraden</i>		
Museum winkel	60.024	38.466
Museumkaarten	1.779	810
	<u>61.803</u>	<u>39.276</u>

Debiteuren

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
Debiteuren	249.965	174.629
Af: voorziening voor dubieuze debiteuren	0	0
	<u>249.965</u>	<u>174.629</u>

Vorderingen op verbonden partijen

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof	0	10.238
Stichting De Kanselarij	134.761	0
	<u>134.761</u>	<u>10.238</u>

Stichting De Kanselarij

Op 1 mei 2015 is de vordering van het Fries Museum op De Kanselarij inzake de verrekening van de door het Fries Museum betaalde exploitatiekosten over het jaar 2014, voor een bedrag van € 66.363,66 en de vordering van het Fries Museum op de Kanselarij inzake de door het Fries Museum betaalde kosten van de asbestsanering, die plaatsgevonden heeft in 2014 voor een bedrag van € 50.520, omgezet in een renteloze lening. De lening dient uiterlijk 2017 te zijn afgelost.

Overlopende activa

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>		
Verzekeringen	0	1.892
Tentoonstellingen	20.611	90.900
Overige	7.681	18.265
	<u>28.292</u>	<u>111.057</u>
<i>Nog te ontvangen bedragen</i>		
Te verrekenen omzetbelasting	123.797	59.486
Bijdragen voor aankopen (Mondriaan Stichting)	0	75.000
Vergoeding museumjaarkaarten	198.174	71.785
Bijdrage rente+aflossing voor lening Filmhuis	131.871	132.602
Vergoeding BGL	15.070	0
Bijdragen voor tentoonstellingen	62.500	51.500
Doorbelasting personeelskosten	0	3.612
Overige	69.289	62.427
	<u>600.701</u>	<u>456.412</u>
	<u>628.993</u>	<u>567.469</u>

Onder overige (€ 69.289) 'nog te ontvangen bedragen' vallen onder andere de volgende posten:

- Vermaat (horeca) afrekening € 28.948
- Teruggave energiebelasting € 9.546
- Rente € 9.835
- Webverkoop december € 13.531
- Overig € 7.429

Liquide middelen

Alle banktegoeden staan vrij ter beschikking.

PASSIVA

Reserves

	stand 31.12.2015	resultaat bestemming	stand 31.12.2016
	€		€
Algemene reserve	1.699.195	-107.115	1.592.080
Provinciale reserve	6.613	0	6.613
Bestemmingsreserve	421.538	912.000	1.333.538
	<u>2.127.346</u>	<u>804.885</u>	<u>2.932.231</u>

Stichting het Fries Museum heeft naast de bestemmingsreserves die hieronder zijn weergegeven te maken met een tweetal reserves. De eerste is de algemene reserve die niet gevormd is met provinciale middelen. Dit zijn middelen die zijn gegenereerd zonder de inzet van de provinciale subsidie. Daarnaast de provinciale reserve, een reserve die is gevormd met een deel van het verstrekte subsidiebedrag voor een specifiek doel. Met de Provincie Fryslân is afgesproken het jaar 2014 als nulpunt te nemen voor de reserveringen van de provinciale subsidie. Dat houdt in dat het eigen vermogen exclusief de bestemmingsreserve wordt toegevoegd aan de algemene reserve en de provinciale reserve op 0 begint.

Specificatie bestemmingsreserves:

	stand 31.12.2015	resultaat bestemming	stand 31.12.2016
	€	€	€
Bestemmingsreserve Knecht-Drenth	23.407	0	23.407
Bestemmingsreserve Museumshop	34.370	0	34.370
Bestemmingsreserve Bijzondere Personeelslasten	63.761	0	63.761
Bestemmingsreserve Collectie	0	462.000	462.000
Bestemmingsreserve Tentoonstellingen	0	350.000	350.000
Bestemmingsreserve Onderhoud	300.000	100.000	400.000
	<u>421.538</u>	<u>912.000</u>	<u>1.333.538</u>

De bestemmingsreserves kunnen uitsluitend worden aangewend ten behoeve van de door het bestuur vastgestelde doelstelling.

Bestemmingsreserve Knecht-Drenth

De bestemmingsreserve Knecht-Drenth is gecreëerd ten behoeve van de uitbreiding van de collectie Knecht-Drenth en de realisatie van een publicatie over de collectie Knecht-Drenth.

Bestemmingsreserve Museumshop

De bestemmingsreserve Museumshop is gevormd voor het uitbrengen van publicaties.

Bestemmingsreserve Bijzondere Personeelslasten

In verband met de verzelfstandiging van Stichting Het Fries Museum heeft de Provincie Fryslân in 1998 eenmalig € 317.646 beschikbaar gesteld voor het creëren van een voorziening (later omgezet in een bestemmingsreserve) voor indirecte personeelskosten en FPU-regeling.

Bestemmingsreserve Collectie

De bestemmingsreserve Collectie is gevormd om resterende werkzaamheden m.b.t. de verhuizing van de collectie naar het depot en de inhuizing van de collectie in het depot mogelijk te maken.

Bestemmingsreserve Tentoonstellingen

Deze bestemmingsreserve is gevormd om toekomstige investeringen in tentoonstellingen mogelijk te maken.

Bestemmingsreserve Onderhoud

De bestemmingsreserve onderhoud is gevormd om toekomstig groot onderhoud te kunnen bekostigen. Jaarlijks zal worden bepaald of aan de reserve middelen moeten worden toegevoegd of worden onttrokken.

Vorzieningen

	stand 31.12.2015	toevoe- ging	stand 31.12.2016
	€	€	€
Voorziening jubilea	21.808	902	22.710
	21.808	902	22.710

De voorziening jubilea is gevormd voor toekomstige jubileumuitkeringen voor zowel medewerkers van Stichting Het Fries Museum als medewerkers van Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof, die ook inzet doen voor Stichting Het Fries Museum.

Langlopende overige schulden

	Oorspronkelijke boekwaarde		aflossing	aflossing	balans-
	31.12.2016	31.12.2015	2016	kortl.deel 2017	waarde 31.12.2016
	€	€	€	€	€
1 Verplichting collectie Brattinga	171.529	24.504	8.168	8.168	8.168
2 Bank Nederlandse Gemeenten (NFM-Filmhuis)	1.715.000	1.552.999	36.543	38.060	1.478.395
	1.886.529	1.577.503	44.711	46.228	1.486.563

Rentepercentages: 1: 0%, 2: 4,15%

Verplichting collectie Brattinga

In 2001 heeft het Fries Museum voor € 171.529 een collectie van circa 2.000 prenten, de zgn. collectie Brattinga, gekocht. In 2016 is de 19^e termijn van € 8.168 voldaan, er resteren nog twee termijnen. Er is geen rente verschuldigd.

Bank Nederlandse Gemeenten

Op 17 augustus 2010 is een lening verstrekt van € 1.715.000 voor de financiering van het Filmhuis dat in het Nieuw Fries Museum wordt gebouwd. De looptijd bedraagt 30 jaar. Jaarlijks wordt er rente (4,15%) en aflossing betaald voor het eerst op 31 augustus 2011. In 2017 wordt € 38.060 afgelost waardoor er een

bedrag van

€ 1.478.396 is opgenomen per 31 december 2016.

De rente en aflossing wordt gefinancierd uit het bedrag van € 101.000 dat jaarlijks door het Filmhuis voor het gebruik van het gebouw aan Stichting Het Fries Museum zal worden betaald, en waarvoor de Gemeente Leeuwarden garant staat. De investering in het gebouw ten behoeve van de inhuizing van het Filmhuis wordt volledig geactiveerd. Vervolgens zal de waarde van de investering gedurende 30 jaar verminderd worden met de jaarlijkse afschrijving.

Crediteuren

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
Crediteuren	381.010	352.920
	<u>381.010</u>	<u>352.920</u>

Kortlopende schulden aan verbonden partijen

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof	21.866	148.275
	<u>21.866</u>	<u>148.275</u>

Belastingen en premies pensioenen

	31.12.2015	31.12.2015
	€	€
Loonbelasting en premies	0	0
Pensioenen	129	18.182
	<u>129</u>	<u>18.182</u>

Overlopende passiva

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
<i>Vooruitontvangen bedragen</i>		
Bijdrage Mondriaan Stichting – aankopen	10.375	25.000
Bijdrage Gemeente Leeuwarden	20.000	20.000
Tentoonstellingen en projecten	184.112	358.973
	<u>214.487</u>	<u>403.973</u>

<i>Nog te betalen bedragen</i>		
Reservering vakantiegeld	65.980	58.406
Reservering vakantie uren	67.834	73.861
Rente lening Filmhuis	20.978	21.483
Tentoonstellingen	262.557	276.470
Kolleksjesintrum Fryslan	600.000	0
Overigen	77.331	149.351
	<u>1.094.680</u>	<u>579.571</u>
	<u>1.309.167</u>	<u>983.544</u>

Toelichting:

Onder nog te betalen bedragen is een bedrag van € 600.000 opgenomen onder Provincie Fryslan. Het betreft hier een subsidie van de provincie Fryslan ten behoeve van de exploitatie van het Kolleksjesintrum Fryslan. Dit bedrag is toegekend aan Stichting het Fries Museum maar bestemd voor het Kolleksjesintrum.

Vooruit ontvangen investeringsbijdragen

Ontvangen subsidies en bijdragen voor investeringen in vaste activa worden als kortlopende schulden opgenomen op de balans. De bijdragen vallen analoog aan de afschrijvingstermijn van de investering vrij ten gunste van de exploitatierekening.

	totale bijdrage boekwaarde		bijdrage	vrijval	boekwaarde
	31.12.2015	31.12.2015	2016	2016	31.12.2016
	€	€	€	€	€
<i>Nieuw Fries Museum</i>					
Sponsoring en giften	1.387.763	76.044	0	76.044	0
	<u>1.387.763</u>	<u>76.044</u>	<u>0</u>	<u>76.044</u>	<u>0</u>

Het project Nieuw Fries Museum is in 2014 afgesloten. Onderdeel van dit project was de overgang van de collectie naar een nieuw depot. Het depot is in december 2015 opgeleverd. In 2016 is de inhuizing gerealiseerd.

Aflossingsverplichtingen

	31.12.2016	31.12.2015
	€	€
Verplichting collectie Brattinga	8.168	8.168
Bank Nederlandse Gemeenten	38.060	35.543
	<u>46.228</u>	<u>43.711</u>

2.6 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Museale collectie

Met uitzondering van de collectie Brattinga, is de museale collectie niet gewaardeerd en op de balans opgenomen.

Bijdrage Mondriaan Stichting aankopen

De Mondriaan Stichting heeft voor de jaren 2016 en 2017 een bedrag van in totaal € 100.000 toegekend voor het aankopen van Nederlandse beeldende kunst en vormgeving uit de 20ste en 21ste eeuw.

Horeca

15 januari 2013 is een huurovereenkomst afgesloten met Vermaat voor de duur van 10 jaar. De financiële gevolgen van de huurovereenkomst zijn de volgende:

De betalingsverplichting van de huurder (Vermaat) bestaat uit:

- Basishuurprijs van € 30.000 per jaar
- Omzetgerelateerde huurcomponent (vanaf 1 januari 2014)

Leaseverplichtingen

In augustus 2016 is met Bourguignon Autolease B.V. een operational leaseovereenkomst gesloten voor de lease van 1 personenauto. De resterende looptijd van het contract per 31-12-2016 is 46 maanden en de nominale waarde is € 46.000 waarvan met betrekking tot komend boekjaar een waarde van € 12.000.

Bijdrage Bank-Giro loterij

In februari 2013 heeft de Bank-Giro loterij Stichting Het Fries Museum een budget toegekend van € 1.000.000, uit te keren in 5 jaarlijkse termijnen van € 200.000. Looptijd 2014-2018.

2.7 TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

BATEN

Directe opbrengsten

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Entree	1.505.558	261.677	566.734
Onderwijs, activiteiten, rondleidingen	48.268	25.000	50.322
Evenementen, bewaking, facilitair inzet, catering, zaalverhuur	76.408	40.000	35.401
Museumcafé (bruto)	75.520	47.000	121.051
Winkelverkopen (bruto)	530.563	25.000	118.940
Museumkaartverkopen (bruto)	0	214.896	0
Doorbelasting Centrum voor Film	68.256	68.256	68.256
Overige	154.759	2.000	137.571
	<u>2.459.332</u>	<u>683.829</u>	<u>1.098.275</u>

Toelichting:

De museumkaartverkopen zijn in 2016 verantwoord onder entree.

Indirecte opbrengsten

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Doorbelasting werkplekken Princessehof	30.000	30.000	30.000
Doorbelasting verrichte diensten Princessehof	535.603	0	559.026
Overige	0	5.000	0
	<u>565.603</u>	<u>35.000</u>	<u>589.026</u>

Subsidies Provincie Fryslân

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Budgetsubsidie boekjaar	2.843.538	2.808.433	2.583.710
Budgetsubsidie (De Kanselarij)	0	0	224.723
Aankopen hedendaagse beeldende kunst	45.000	45.000	45.000
	<u>2.888.538</u>	<u>2.853.433</u>	<u>2.853.433</u>

Voor subsidievoorwaarden wordt verwezen naar achterliggende beschikkingen.

Overige bijdragen

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Aankopen en restauraties	65.851	0	1.682.838
Tentoonstellingen en projecten	1.090.573	0	356.032
Project Bank Giro Ioterij (Muse)	200.000	200.000	0
Vrienden	22.515	0	49.089
Personeel	131.751	0	57.263
Overige	46	0	27.681
	<u>1.510.736</u>	<u>200.000</u>	<u>2.172.903</u>

Specificatie bijdragen voor aankopen en restauraties

	Rekening 2016
	€
Mondriaan Stichting (bijdrage voor collectieprogramma Fries Museum)	14.625
Wassenbergh Clarijs Fontein Stichting(restauraties)	50.276
Stichting Hora Siccama van de Harkstede Fonds	950
	<u>65.851</u>

Specificatie bijdragen voor tentoonstellingen

Rekening
2016

€

Claudy Jongstra

-Stichting Herbert Duintjer Fonds	2.500
-Woudsend Anno 1816	5.000
-Stimuleringsfonds Creative Industrie	25.000
- Prins Bernhard Cultuurfonds	15.000

Alma Tadema

-Provincie Fryslan	350.000
-St. Mondriaan Fonds	81.000
-Stichting Turing Foundation	475.000
-VSB fonds	50.000
-Woudsend Anno 1816	10.000
-Fonds voor de Geld- en Effectenhandel	1.500
-Stichting Gifted Art	2.500

Algemeen

o.a. Vrienden Fries Museum	73.073
----------------------------	--------

1.090.573

LASTEN

Salarissen en sociale lasten

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Salarissen	1.492.447	1.494.575	1.319.102
Salarissen t.b.v. Princessehof	272.304	0	322.690
Sociale lasten	238.131	0	216.569
Pensioenlasten	172.621	0	159.184
	<u>2.175.503</u>	<u>1.494.575</u>	<u>2.017.545</u>
Reiskosten woon/werk	22.397	25.000	43.428
Personeel van derden	169.546	70.000	148.840
Overige personeelskosten	1.227	750	0
	<u>193.170</u>	<u>1.590.325</u>	<u>192.268</u>
Toerekening salarissen aan projecten	-43.423	0	-60.563
	<u>-43.423</u>	<u>0</u>	<u>-60.563</u>
	<u>2.325.250</u>	<u>1.590.325</u>	<u>2.149.250</u>

Salarissen

Wat betreft de salarissen wordt tevens verwezen naar de indirecte opbrengsten waar de opbrengsten i.v.m. gedetacheerd personeel worden verantwoord.

Aantal medewerkers op 31-12: 39 Aantal FTE's op 31-12: 28,0
--

Pensioenregeling

Stichting Het Fries Museum heeft haar pensioenen ondergebracht bij het ABP. Deze regeling is een toegezegde pensioenregeling. Stichting Het Fries Museum heeft ingeval van tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds geen andere verplichting dan toekomstige hogere premies. Statutair is de maximale premie vastgesteld op 12%.

Dekkingsgraad

Op 31 december 2016 was de dekkingsgraad van het pensioenfonds 96,6%

Wet Normering Topinkomens

De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De algemene bezoldigingsnorm van de WNT bedraagt na indexering voor 2016: € 179.000.

De WNT is van toepassing op topfunctionarissen. Als topfunctionarissen worden aangemerkt:

* De leden van de hoogste uitvoerende orgaan (RvB of bestuur) en de leden van het toezichthoudende orgaan (RvC of RvT).

Gegevens m.b.t. WNT (Wet Normering Topinkomens)

Raad van Toezicht Stichting Beheer Fries Museum/Stichting Keramiekmuseum Princessehof

Raad van Toezicht: Onbezoldigd

Leden Raad van Toezicht:

De heer drs. K.J. Storm (vz)
Mevrouw E. Vos (lid)
Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm (lid)
De heer R. Mulder (lid)
De heer prof. dr. R.E.O. Ekkart (lid)
De heer C. Groeneveld (lid)
De heer J.W.G. Vernooij (lid)
Mevrouw D.Kingma (lid)

Topfunctionarissen

*Detachering naar Stichting Keramiekmuseum Het Princessehof

**Loonkosten op basis van omvang dienstverband minus detacheringspercentage

	2016
Naam	K.J.R. Callens
Functie	Directeur
Duur dienstverband	van 01-01-2016—31-12-2016
Omvang dienstverband	1 fte
Gedetacheerd*	0.4 fte
Bruto Loon**	66.033
Belastbare kostenvergoeding	0
Voorzieningen betaalbaar op termijn	8.664
Beeindigingsuitkeringen	0
Jaar beëindiging	n.v.t.
Motivering	n.v.t.
Norm	179.000 (o.b.v. 1 fte)

	2015
Naam	K.J.R. Callens
Functie	Directeur
Duur dienstverband	van 01-08-2015—31-12-2015
Omvang dienstverband	1 fte
Gedetacheerd*	0.4 fte
Bruto Loon**	26.509
Belastbare kostenvergoeding	0
Voorzieningen betaalbaar op termijn	3.698
Beeindigingsuitkeringen	0
Jaar beëindiging	n.v.t.
Motivering	n.v.t.
Norm	178.000 (o.b.v. 1 fte)

Nevenactiviteiten

Voor een overzicht van nevenactiviteiten van leden van de Raad van Toezicht en de directeur, de heer K.J.R. Callens, wordt verwezen naar bijlage 1.

Afschrijvingen op vaste activa

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Gebouwen en terreinen	1.940	0	1.940
Inventaris en inrichting	117.912	125.000	156.868
Museale inventaris en inrichting	8.168	8.200	8.168
Andere vaste bedrijfsmiddelen	0	0	0
	<u>128.020</u>	<u>133.200</u>	<u>166.976</u>

Aankopen

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Friese hedendaagse en moderne kunst	44.417	45.000	44.750
Mondriaan Stichting	14.625	0	98.876
Nederlandse hedendaagse en moderne kunst	0	0	0
Moderne Grafiekcollectie Knecht-Drenth (excl. Brattinga)	13.500	18.100	20.688
'Entrance to a Roman Theatre', Alma-tadema	0	0	1.584.089
Overig	0	0	2.154
	<u>72.542</u>	<u>63.100</u>	<u>1.750.557</u>

Collectiefunctie

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Verzekeringen	42.284	64.307	57.046
Collectiekosten	52.690	24.000	37.171
Restauratie	38.516	16.000	46.759
Mata Hari		0	
	<u>133.490</u>	<u>104.307</u>	<u>140.976</u>

Toelichting:

De kosten van verzekeringen betreffen alleen de verzekeringen die betrekking hebben op de collectie. De overige verzekeringen worden verantwoord onder huisvestingskosten.

Publieksfunctie

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Tentoonstellingen/projecten	1.647.500	535.000	725.395
Educatie	42.497	67.500	18.654
Rondleiding/publieksbegeleiding	7.175	0	64.627
Activiteiten	49.154	0	92.780
Publiciteit	143.040	100.000	115.183
	<u>1.889.366</u>	<u>702.500</u>	<u>1.016.639</u>

Specificatie tentoonstellingen/projecten

-Tjibbe Hooghiemstra	6.955
-Claudy Jongstra	122.005
-Alma Tadema	1.310.115
-Wat zit er in een Terp?	24.775
-De Koe	6.040
-Trijnie van de Wal	3.706
-Hindeloopen	25.000
-Rijk van Rotzooi	86.259
-MCL	275
-Gerrit Bennerprijs	345
-Verzetsmuseum	4.446
-KEK	36.372
-Overig	20.707
	<u>1.647.000</u>

Huisvestingskosten

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Huur gebouw	95.333	30.000	30.000
Huur depot	97.665	16.000	17.137
Exploitatiekosten Kancelarij	0	65.000	60.079
Onderhoud gebouwen en installaties	284.164	240.000	334.870
Zakelijke belastingen	133.848	132.000	141.275
Verzekeringen	32.215	0	0
Energie	123.386	120.000	105.162
Bewaking	184.439	150.000	145.835
Schoonmaak	163.933	140.000	154.385
Overige	0	13.000	3.452

1.114.983	906.000	992.195
-----------	---------	---------

Toelichting:

De kosten voor de huur van gebouwen zijn hoger dan begroot door het extra huren van opslagruimte voor de collectie. De gebouwen aan de Turfmarkt, waar de collectie deels stond opgeslagen, zijn verlaten. Het grootste deel van de collectie is overgebracht naar het Kolleksjesintrum Fryslan, een deel is nog opgeslagen in andere depots.

De extra kosten onder huur depot staan in direct verband met de besparing op de exploitatiekosten Kancelarij. Zoals hiervoor aangegeven is de collectie voor het grootste gedeelte ondergebracht in het nieuwe Kolleksjesintrum (depot). De exploitatiekosten hebben sindsdien betrekking op het Kolleksjesintrum in plaats van de Kancelarij.

De kosten van verzekeringen betreffen alleen de verzekeringen die betrekking hebben op het gebouw en de organisatie zoals inboedel en opstal.

Kantoorkosten

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Kantoor, telefonie, kopieer, porti, drukwerk	92.814	70.000	73.157
Accountantskosten	23.113	30.000	41.141
Externe advieskosten	10.785	23.000	15.135
Automatisering	99.238	60.000	67.528
Lidmaatschappen en abonnementen	18.743	10.750	11.086
	<u>244.693</u>	<u>193.750</u>	<u>208.047</u>

Specificatie accountantskosten:

-Controle jaarrekening	€ 15.334
-Overige werkzaamheden	€ 7.779

Onder overige werkzaamheden vallen de kosten die betrekking hebben op controles t.b.v. de afrekening van projecten waar subsidies voor zijn gegeven.

Diverse personeelskosten

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Directie, Raad van Toezicht, OR	9.894	26.000	52.124
Bedrijfsgezondheidsdienst	10.552	5.000	2.335
Opleidingen	33.544	40.000	30.121
Leaseauto	23.224	10.080	15.206
Reiskosten zakelijk	32.728	15.000	0
Ontvangsten, representatie, vrienden, catering	123.215	35.000	0
Vrijwilligers	7.496	5.000	7.869

Werving & Selectie	405	750	21.578
Overige personeelskosten	16.957	9.250	11.947
	<u>258.015</u>	<u>146.080</u>	<u>141.180</u>

Toelichting:

De kosten onder ontvangsten/representatie/vrienden/catering werden in het verleden deels verantwoord onder directie/raad van toezicht/OR. Tegenover deze kosten staan opbrengsten verantwoord onder de directe opbrengsten.

Reiskosten zakelijk werden in het verleden verantwoord onder reiskosten woon-werk.

Inkopen

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Museumcafé	0	0	0
Winkel	330.512	0	88.944
Museumjaarkaarten	122.448	0	78.129
Kostuumcommissie	0	0	268
Overige lasten	0	0	10.317
	<u>452.960</u>	<u>0</u>	<u>177.658</u>

Toelichting:

De kosten van de winkel bestaan voornamelijk uit inkopen. Hiertegenover staan opbrengsten verantwoord onder de directe opbrengsten, winkelverkoop.

Onder museumjaarkaarten vallen de kosten van de inkoop van de museumjaarkaarten. Hiertegenover staan opbrengsten verantwoord onder de directe opbrengsten, museumjaarkaarten.

Rentebaten en inkomsten uit belegging

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Rente vordering Stichting De Kanselarij	0	30.000	0
Rente Knecht-Drenth	27.681	27.700	27.681
Rente banken	10.735	10.000	16.739
Rente lening Filmhuis	63.944	0	66.545
	<u>102.359</u>	<u>67.700</u>	<u>110.965</u>

Rentelasten en soortgelijke kosten

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
	€	€	€
Rente lening Filmhuis	63.944	0	65.420

Rente overige schulden	6.907	700	5.371
Bankkosten	31.513	0	0
	<u>102.364</u>	<u>700</u>	<u>70.791</u>

Onder de bankkosten vallen de transactiekosten verbonden aan de online-kaartverkoop.

2.8 VERBONDEN PARTIJEN

Van verbonden partijen is sprake wanneer een partij beleidsbepalende invloed kan uitoefenen in een andere partij, dan wel invloed van betekenis kan uitoefenen op het zakelijke en financiële beleid van de andere partij. De verbondenheid tussen Stichting Het Fries Museum en de hier genoemde stichtingen ontstaat door de aanwezigheid van gemeenschappelijke besturen.

Met ingang van 1 april 2006 is er als gevolg van een wijziging van de bestuurlijke organisatie van Stichting Het Fries Museum met betrekking tot Stichting Collectiefonds Fries Museum en Stichting Mata Hari formeel geen sprake meer van een gemeenschappelijk bestuur. Gezien de statutaire doelstellingen en de financiële verbondenheid zijn zowel Stichting Collectiefonds Fries Museum als Stichting Mata Hari opgenomen als een verbonden partij. In 2007 is door de Raad van Toezicht ingestemd om de bestuurssamenstelling van genoemde stichtingen te wijzigen, waarbij het bestuur van Stichting Het Fries Museum zitting heeft in het bestuur van de Stichting Mata Hari en Stichting Collectiefonds gaan vormen. Daarmee zijn deze stichtingen vanaf 2007 wel weer formeel te beschouwen als verbonden partij.

Ook in het geval van Stichting De Kanselarij ontbreekt een gemeenschappelijk bestuur, echter vanwege de onderlinge financiële verhoudingen en het feit dat Stichting Het Fries Museum een zetel in het bestuur van Stichting De Kanselarij heeft, is Stichting De Kanselarij opgenomen in het overzicht van verbonden partijen.

Stichting Beheer Fries Museum / Keramiëkmuseum Princessehof

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling het in stand houden, beheren en het tegen kostprijs inrichten van de musea "Het Fries Museum" en "Keramiëkmuseum Het Princessehof" te Leeuwarden, zulks door het voeren van het statutair bestuur over de te Leeuwarden gevestigde stichtingen Het Fries Museum en Keramiëkmuseum Het Princessehof.

Stichting Monumenten Fries Museum / Keramiëkmuseum Princessehof

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling de instandhouding van monumenten in de zin van Monumentenwet 1998.

Stichting Collectiefonds Fries Museum

Deze stichting is statutair gevestigd in Leeuwarden en heeft als doelstelling de aankoop en zo nodig restauratie van museumvoorwerpen, voor zover niet subsidiabel, ten behoeve van Stichting Het Fries Museum.

Stichting Mata Hari

Deze stichting is statutair gevestigd in Leeuwarden en heeft als doelstelling het in eigendom verwerven en beheren van voorwerpen, afbeeldingen en geschriften, betrekking hebbende op Margaretha Geertruida Zelle, beter bekend als Mata Hari, en het voor het publiek toegankelijk maken van de verworven collecties.

Stichting Keramiëkmuseum Het Princessehof

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling het inrichten en exploiteren van het museum "Keramiëkmuseum Princessehof" te Leeuwarden. Tussen Stichting Het Fries Museum en Stichting Keramiëkmuseum Het Princessehof hebben de volgende doorbelastingen plaatsgevonden.

Doorbelaste kosten 2016 Stichting Het Fries Museum aan Stichting Keramiëkmuseum Princessehof

*Salarissen € 535.603

*Werkplekken € 30.000

*Leaseauto € 8.643

*ICT € 4.271

*Overig € 1.146

Doorbelaste kosten Stichting Keramiëkmuseum Het Princessehof aan Stichting Het Fries Museum

*Salarissen € 272.304

*Overig € 11.502

Stichting De Kanselarij

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling het verwerven, restaureren en in stand houden van onroerende zaken, welke hoofdzakelijk monument zijn in de zin van de monumentenwet, in de provincie Friesland in het algemeen en in de stad Leeuwarden in het bijzonder.

Stichting Het Fries Museum huurt het museumcomplex van Stichting De Kanselarij. De totale huurkosten bedragen in 2016 € 12.500

Vereniging van Eigenaars "Wilhelminaplein parkeren, wonen, winkels en museum"

Stichting Het Fries Museum participeert in de vereniging van eigenaars "Wilhelminaplein parkeren, wonen, winkels en museum". De begroting van de vereniging bevat de volgende onderdelen:

- Onderhoud
- Assurantiën
- Beheervergoeding
- Algemene kosten
- Bankkosten
- Reservefonds

Het totale kosten van Stichting Het Fries Museum t.b.v. de VVE in 2016 waren: € 20.269

3 OVERIGE GEGEVENS

3.1 RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat over het jaar 2016 is in totaal € 804.885

Het voorstel is om het resultaat als volgt te verdelen:

€ 100.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve onderhoud.

€ 462.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve collectie

€ 350.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve tentoonstellingen

€ 107.115 onttrekken aan de algemene reserve

3.2 VASTSTELLEN JAARREKENING

Vaststelling jaarrekening 2016 directie

De directie heeft de jaarrekening vastgesteld op 20 maart 2017

Ondertekening

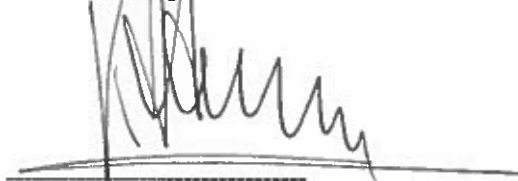
Drs. K.J.R. Callens, directeur

Ondertekening

Goedkeuring Raad van Toezicht

De raad van Toezicht heeft in de vergadering van 20 maart 2017 de jaarrekening goedgekeurd

Ondertekening

Dhr. drs. K.J. Storm, voorzitter

3.3 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zij geen gebeurtenissen na balansdatum die vermeld dienen te worden.

3.4 CONTROLEVERKLARING

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting het Fries Museum

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting het Fries Museum te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting het Fries Museum op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met RJ 640 organisaties zonder winststreven en de bepalingen krachtens de wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2016.
2. De winst-en-verliesrekening over 2016.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Stichting het Fries Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van RJ 640 organisaties zonder winststreven is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in RJ 640 organisaties zonder winststreven en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met RJ 640 organisaties zonder winststreven.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheid van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640 organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

---

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leeuwarden, 20 maart 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J.S. Huizinga RA

Nevenfuncties leden Raad van Toezicht 2016

De heer drs. K.J. Storm, voorzitter

- Baxter International Inc. (lid board en voorzitter Audit Committee)
- Pon Holdings (vice-voorzitter Raad van Commissarissen)
- Scripsit Holding (Eisma Media Groep) (lid Raad van Commissarissen)
- Nederlandse Bachvereniging (lid van het Algemeen Bestuur)
- Teylers Museum Vrienden Fonds (voorzitter Bestuur)
- Stichting Museum Tromp's Huys (lid van Raad van Toezicht)
- KNGF (lid van Raad van Toezicht)
- Industrial Advisor EQT
- Lid Advisory Board John Adams Institute
- VNO-NCW (lid Curatorium)
- Lid Internationale Adviesraad IESE

Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm

- Bestuur Sikkens Foundation
- Voorzitter Stichting NietNormaal, tentoonstelling Hacking Habitat
- Advisory Board van het Materiaalfonds
- Advisory Board van de Ketelfactory Schiedam
- Lid selectiecommissie van het Nederlands paviljoen op 55^e en 56^e (2013 en 2015) editie van het Venice Biennial.
- Diverse jury's en adviescommissies o.a. rijks gecommiteerde Artez - Rietveld.
- Programmamaker / presentator: o.a. - AVRO Kunstuur special over Kazimir Malevich, programma Jonge kunstenaars / verzamelaars, tentoonstelling Ja Natuurlijk, Biennale Venice, De Kunstmarkt, De kunst van het verzamelen.
- Voorzitter diverse commissies Mondriaan Fonds, o.a. werkbijdrage Jong Talent en Bemiddelaars, selectie commissie galeries voor kunstkoopregeling.
- Bestuur van Doesburghuis, Parijs

De heer prof. dr. R.E.O. Ekkart

- Lid Raad van Toezicht Mondriaan Fonds
- Lid Adviescommissie beoordeling aangeboden cultuurbezit uit nalatenschappen, Ministerie van Financiën
- Voorzitter beoordelingscommissie Ekkart Fonds, Vereniging Rembrandt
- Voorzitter jury Duparcprijs, Mauritshuis
- Voorzitter bestuur Stichting P. en N. de Boer
- Voorzitter bestuur Uytenbogaert Stichting
- Lid bestuur Brantsen van de Zyp Stichting
- Lid bestuur Stichting Bosch Research and Conservation Project
- Lid redactie tijdschrift Oud Holland
- Lid wetenschappelijke adviesraad Rubenianum Antwerpen
- Voorzitter begeleidingscommissie Project Museale Verwervingen, Museumvereniging
- Voorzitter jury Oud Leiden Prijs
- Voorzitter jury Nederlandse Portretprijs
- Gastcurator tentoonstelling Roofkunst, Bergkerk, Deventer
- Gastcurator tentoonstelling Lief en Leed, Rijksmuseum Twenthe, Enschede

De heer C. Groeneveld

- Adviseur Raad voor Cultuur
- Lid Benoemingsadviescommissie Fonds voor Cultuurparticipatie

---

Mevrouw mr. D. Kingma

- Bestuurslid van de Vereniging van Advocaten in Friesland

De heer R. Mulder

- Voorzitter Centrum voor Film in Friesland
- Voorzitter Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten
- Voorzitter Stichting Urgente Noden Friesland
- Bestuurslid Fotofestival Noorderlicht
- Bestuurslid Noorderbreedte (tijdschrift)
- Lid Geschillencommissie Auteurscontractenrecht
- Lid Curatorium Gonsalvesprijs
- Lid Klankbordgroep Appelrechtspraak

De heer J. Vernooij

- Voorzitter Innovatie Pact Fryslan
- Voorzitter Vereniging Circulair Friesland
- Voorzitter Stichting BeStart
- Lid Deskundigencommissie EFRO
- Vicevoorzitter NVRD

Mevrouw L. Vos

- Lid programmaraad De Compagnie (Fries Ondernemersnetwerk)
- Lid Munchausengroep (Fries innovatief netwerk)
- Lid Innovatie Pact Fryslân
- Voorzitter RvT Calibris
- Voorzitter Stuurgroep TBOF (Technisch Beroeps Onderwijs in Friesland)
- Lid bestuur Zorgpleinnoord
- Lid Expertcommissie Verpleeghuiszorg
- Lid Adviesraad Sociaal Plan bureau

Nevenfuncties Directie

De heer drs. K.J.R. Callens

- Secretaris Stichting Hora Siccama van Harkstede Fonds
- Bestuurslid Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting
- Voorzitter Stichting MuseumJeugdUniversiteit

BIJLAGE 2 (geen onderdeel uitmakend van de jaarrekening)**Kengetallen 2016****1: Solvabiliteit**

In hoeverre is de organisatie in staat op korte en lange termijn aan haar schulden te voldoen.

Solvabiliteit: $EV/TV \cdot 100\% = 47,03\%$ (norm > 25%)

2. Liquiditeit

In hoeverre is de organisatie in staat aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

Current Ratio: $(VA+LM)/KVV = 2,46$ (norm = 2,00)

3. Bezoekersgegevens

Bezoekers	2014	2015	2016
Entrée volbetalend	25705	18706	35460
Volwassenen	21652	16328	33194
Jeugd t/m 17 jaar	2230	1832	2057
Groep/arrangement	1823	546	209
Entrée gereduceerd tarief	15609	12299	10424
Volwassenen	11936	9653	5394
Jeugd t/m 17 jaar	1383	1217	3132
Groep/arrangement	2290	1429	1898
Entrée gratis	10115	10685	18034
Volwassenen	5733	7792	14631
Jeugd t/m 17 jaar	1883	1131	1445
Opening	2499	1762	1958
Onderwijs	7859	11766	10712
Primair onderwijs	2432	7328	7933
Voortgezet onderwijs	3921	2616	1059
Hoger onderwijs	491	145	113
Begeleiding	956	1677	1607
Rondleiding/educatie	59	x	x
Museumjaarkaart	51529	45276	101347
Volwassenen	49987	43656	99816
Jeugd	1542	1620	1531
Totaal	110817	98732	175977

4. Personeelsgegevens

Aantal medewerkers op 31-12: 39

Aantal FTE's op 31-12: 28,0

Ziekteverzuim (incl zw): 1,08%

5. Eigen inkomsten norm

2016: Eigen inkomstenpercentage: 61,09% (2015: 57,50%)

6. Collectie

	Eind 2015	Eind 2016	Toelichting
Totale collectie	122.568	136.224	Toename vooral door individueel registreren van objecten die eerder als onderdelen waren geregistreerd ('ontbulken')
Aantal onderdelen	210.118	216.756	
Registratiegraad	96,7 %	97,0 %	Vanwege verwervingen nooit op 100 %
Basisregistratiegraad	76,7 %	72,7 %	Gedaald vanwege 'ontbulken': bij de nieuwe records konden in veel gevallen niet alle 7 basisregistratievelden worden ingevuld
Digitaliseringsgraad	35,9 %	38,2 %	Toename vooral door aanvang Deltaplan Digitalisering

BIJLAGE 3 (geen onderdeel uitmakend van de jaarrekening)

EINDAFREKENING AANKOPEN MODERNE EN HEDENDAAGSE BEELDENE KUNST 2016

Aankopen Provincie Fryslân

€ 12.500	Trijnie van der Wal <i>I am told... Cujus regni non erit finis (his kingdom shall have no end)</i> , 2015 Acrylverf op inkjet print 300 x 240 cm Aankoop Trijnie van der Wal
€ 4.717	Jan Loman Zonder titel (logo Waddenvereniging), 1965 Zeefdruk 52 x 40 cm Aankoop Galerie Wagemans
	Jan Loman Zonder titel (voorstudie logo Waddenvereniging), 1963 Sjabloondruk 65 x 50 cm Aankoop Galerie Wagemans
	Jan Loman Zonder titel (voorstudie logo Waddenvereniging), 1963 Sjabloondruk 65 x 50 cm Aankoop Galerie Wagemans
	Jan Loman Zonder titel (voorstudie logo Waddenvereniging), 1963 Sjabloondruk 65 x 50 cm Aankoop Galerie Wagemans
€ 4.050	Pedro Bakker <i>Burnt Home #7</i> , 2009 Potlood op papier 150 x 285 cm Aankoop Pedro Bakker
€ 4.050	Pedro Bakker <i>The Peargarden</i> , 2015

Potlood en acrylverf op papier
185 x 330 cm
Aankoop Pedro Bakker

€ 19.100   Jelle Post
Cloud #9, 2016
Wandtapijt en voorstudie
ca. 870 x 293 cm
Aankoop/ opdracht Jelle Post

€ 44.417,-

Aankopen Knecht-Drenth

€ 9.000,-   Pieter Paul Pothoven
Silent Dinner for Seven, 2013
7 zilveren lepels
Ed. 3 + 1 AP
Aankoop Galerie Dürst Britt & Mayhew

Pieter Paul Pothoven
Model voor *Silent Dinner for Seven*, 2013
Houten pollepel
Schenking van de kunstenaar

€ 4.500,-   Ulf Puder
Häuser im Schnee (Hans Peter Feddersen), 2015
olieverf op doek
40 x 40 cm
Aankoop Galerie Akinci

€ 13.500,-

Mondriaanfonds

€ 3.150   Sven Kroner
Untitled (Fuck), 2008
acryl op doek
40 x 30 cm
Aankoop Galerie Fons Welters

€ 11.475   Sven Kroner
In the Studio, 2016
acryl op doek
125 x 130 cm

Aankoop Galerie Fons Welter

€ 14.625,-

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting het Fries Museum

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting het Fries Museum te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting het Fries Museum op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met RJ 640 organisaties zonder winststreven en de bepalingen krachtens de wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2016.
2. De winst-en-verliesrekening over 2016.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Stichting het Fries Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van RJ 640 organisaties zonder winststreven is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in RJ 640 organisaties zonder winststreven en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met RJ 640 organisaties zonder winststreven.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheid van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640 organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

---

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

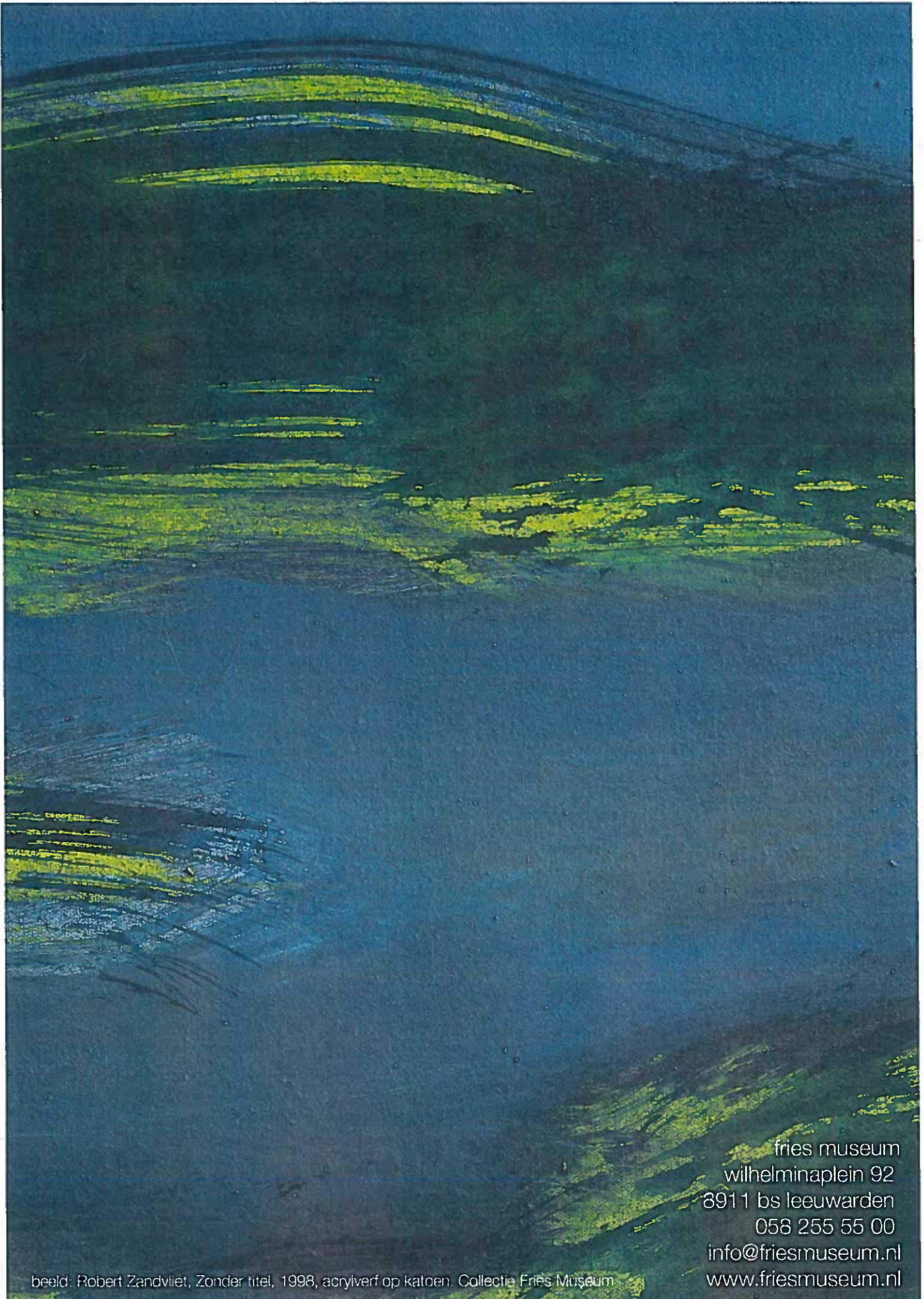

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leeuwarden, 20 maart 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J.S. Hulzinga RA

beeld: Robert Zandvliet, Zonder titel, 1998, acrylverf op katoen. Collectie Fries Museum

fries museum
wilhelminaplein 92
8911 bs leeuwarden
058 255 55 00
info@friesmuseum.nl
www.friesmuseum.nl